

Наукова педагогічна школа: ознаки й принципи діяльності, поняттєвий апарат

Наукова школа є зразком наукового співтовариства на основі єдності наукової ідеї, висунутої керівником чи лідером школи. Це неформальний творчий колектив дослідників, які належать до різних поколінь, однак їх об'єднують спільні підходи до вивчення наукових явищ, стиль наукового мислення, уміння виокремлювати актуальні проблеми з певних наукових напрямів. Важливою ознакою діяльності школи є наукова продуктивність її членів, що проявляється в динаміці підготовки й захисту дисертацій, присудженні наукових ступенів і вчених звань, публікації монографій, статей; участь у симпозиумах, конференціях; вивчення закордонного досвіду й обмін власними досягненнями з ученими з різних країн, участь у роботі спеціалізованих учених рад із захисту дисертацій, редакційна, рецензійна участь у видавничій діяльності тощо.

Наукові школи характеризуються широким діапазоном проблематики, що зумовлює різноманітність об'єктів і предметів дослідження, методів вивчення наукових феноменів; збереження традицій наукових об'єднань, спадкоємність, що виявляється в постійному посиленні в наукових працях на роботи членів шкіл, підтримці молодих учених, пошук обдарованих вихованців; значущість наукової школи підтверджується офіційним визнанням наукового доробку її членів, нагородженнями на інституційному та державному рівнях.

Сьогодні в Україні існує проблема щодо документального та юридичного супроводу діяльності наукових шкіл, відсутнє однозначне тлумачення поняття «наукова школа», що, безумовно, позначається насамперед на процесах ідентифікації цих об'єднань. Це дозволяє науковим школам існувати як неформальним об'єднанням, заснованим творчими особистостями; у них можуть реалізувати свій інтелектуальний та науковий потенціал як визнані в країні та світі вчені, так і обдарована молодь. А тому є потреба й на рівні публікацій у фахових виданнях висвітлювати особливості напрямів досліджень наукових шкіл. Ми намагатимемось проаналізувати основні результати наукових досліджень представників наукової школи «Методологія і методика реалізації комунікативної та компетентнісної парадигм у системі вищої й післядипломної освіти», керівником якої є автор. До неї належать фахівці, які мають повну вищу освіту. Дев'ять представників наукової школи є кандидатами педагогічних наук, доцентами; один представник – аспірант, яким підготовлена дисертація до захисту. За освітою це випускники педагогічних, лінгвістичного, юридичного, авіаційного закладів вищої освіти, інституту фізичної культури. Вони є спеціалістами та магістрами з української та іноземних мов, зарубіжної літератури, історії та методики виховної роботи; з психології, фізичної культури та спорту.

Діяльність наукової школи «Методологія і методика реалізації комунікативної та компетентнісної парадигм у системі вищої й післядипломної освіти» розпочалась на початку 90-х років минулого століття. У ній збережено й продовжено кращі традиції, поглиблено наукові ідеї, використовується методологія наукових досліджень, основні принципи наукової взаємодії, властиві науковій школі Дьоміна Анатолія Івановича, доктора педагогічних наук, професора, який тривалий час працював завідувачем кафедри педагогіки, педагогіки та психології на педагогічному факультеті Національного аграрного університету.

Наукова школа «Методологія і методика реалізації комунікативної та компетентнісної парадигм у системі вищої й післядипломної освіти» - це неформальна наукова школа. Основними ознаками її діяльності є спільність принципів наукової співпраці і методологічних підходів щодо дослідження наукових явищ, пов'язаних з освітою й навчанням студентів у ЗВО та післядипломною освітою дорослих. Ключовими принципами наукової та особистісної взаємодії є гуманізація стосунків представників школи, переважання горизонтальних зв'язків, заохочення індивідуального прояву здібностей, підтримка творчого світосприйняття, духовність і висока моральність. Ці принципи значною мірою вплинули на вибір комунікативного та компетентнісного підходів як провідних методологічних підходів щодо вивчення об'єктів наукових досліджень. Представниками наукової школи вироблено єдиний дефінітивний апарат з дослідження проблем у межах діяльності школи. Так, зокрема, під *компетенцією* ми розуміємо стандартизовану наперед визначену й документально засвідчену норму освітньої діяльності, сформовану із сукупності знань, умінь, навичок і способів діяльності, яка продуктивно актуалізується особистістю в певній предметній галузі. *Компетентністю* вважаємо родове наукове поняття, яким позначають інтегровану особистісну якість (фахівця чи особи, що оволодіває професією в закладі освіти), котра сформована сукупністю відповідних знань, умінь і досвіду їх використання на основі певних компетенцій, і засвідчує готовність і здатність особистості до продуктивної професійної діяльності. На наш погляд, *комунікативна компетентність* – це родове наукове поняття, яким позначають здатність особистості, сформовану в одномовному, двомовному чи полімовному середовищі, щодо налагодження за допомогою вербальних і невербальних засобів контактів у спілкуванні.

Наукова школа має свою специфіку. Всі її учасники є науково-педагогічними працівниками, що дозволяє екстраполювати результати наукових досліджень безпосередньо на педагогічний процес у ЗВО та в системі освіти дорослих (Київський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Інститут

неперервної освіти НАУ, курси підвищення кваліфікації викладачів авіаційної англійської мови в ІСАО при Національному авіаційному університеті). Переважна більшість членів наукової школи вільно володіють іноземними мовами, що сприяє їхній активній участі в міжнародних освітніх і наукових проєктах за програмою Європейського Союзу ТЕМПУС ТАСІС, Фулбрайт, Еразмус + тощо. Вони стажувались в університетах Німеччини (університет імені Юстуса Лібіха, м. Гіссен), Франції (Вища національна інженерна школа, м. Діжон), Великої Британії (університети Ессекс та м. Ексетер), Чеської Республіки (Університет життєвих наук, м. Прага), Словацької Республіки (університети м. Кошіце та м. Прешов), Республіки Польщі (Жешувський університет). Проблематика наукових робіт представників наукової школи є актуальною. Кожен з них зробив значний внесок у розвиток теорії, методології і методики професійної освіти.

Наукові школи України сьогодні потребують підтримки та визнання як на інституційному, так і на державному рівнях. Необхідний пакет документів, який чітко регламентував би статус такого наукового об'єднання. Водночас мають бути розроблені й механізми стимулювання діяльності наукових педагогічних шкіл.

Перспективу розвитку наукової школи вбачаємо в підготовці докторських дисертацій, ширшому долученню до компаративного аналізу досліджуваних феноменів; висвітленні результатів досліджень представників школи у фахових виданнях, зареєстрованих у міжнародних наукометричних базах.